

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄԱՍԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ. կես տարվանը 6 ռուբլ.:

Ստանդին համարները 5 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրություն մեջ:

Օտարաբարացիները սխմում են ուղղակի
Тифлис. Редакция «Маск»

Խմբագրատունը բաց է առաօտեան 10—2 ժամ

(Բացի կիրակի եւ տոն օրերից)

Ցայտարարությունը ընդունվում է ամեն լիզուով:

Ցայտարարությունների համար վճարում են

խորանջիւր ըստին 2 կոպեկ:

ԲՈՂԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Դանգա՞ր թուլութեան նշան է:— Ն երբ ին տեսութիւնն է՝ Նամակ չիւնանից:— Արտաքին տեսութիւնն է: Յունաստան: Ֆրանսիա: Պարսկաստան: Բրազիլիան: Նոր աստղաբանութիւն: Աստղաբանութիւն: Նամակ Պարսկաստանից:— (Մշակի հեռագիրներ):— Ցայտարարութիւններ:— Բանասիրական: Ներքինական դպրոց:

ԳԱՆԳԱՏՐ ԹՈՒՎՈՒԹԵԱՆ

ՆՇԱՆ

Կովկասում հայր մնացած ազգութիւններից յաղթող է հանդիսանում առուտուրի և արուեստագործութեան մէջ, առհասարակ նիւթական կեանքի մէջ: Բացի վաճառականութենից երկրիս հողային կարւածները հետըզհետէ անցնում են հայերի ձեռքը: Երբ այդ մասին դանգա՞ր ենք լսում կովկասեան ուրիշ ազգութիւնների կողմից, մենք միշտ պատասխանում ենք՝ ո՞վ է արգելում ձեզ էլ նոյնը անել ո՞վ է մեղաւոր որ հայի հետ մրցել չէք կարող: Բայց երբ որ հայ-լուսաւորչական եկեղեցուց բողոքականները անդամներ են որսում, նոյն հայե-

րը սխմում են դանգաւորել թէ դա անիրաւութիւն է, և այն...

Ինչ որ հայերը պատասխանում են կովկասեան միւս ազգութիւններին երկրիս առւտրական և արդիւնագործական կեանքի վերաբերութեամբ, նոյնը կարող են պատասխանել աւետարանական միսիոնարները հայ-լուսաւորչականներին կրօնի տարածման վերաբերութեամբ.

Եւ ճշմարիտ, ո՞վ է մեղաւոր, որ հայ-լուսաւորչականները չը մտածեցին մինչև այժմ մի լուսաւորչական միսիոնարական ընկերութիւն հիմնել, որպէս զի մրցեն բողոքական և կաթօլիկ միսիոնարների հետ և փոխանակ թոյլ տալու, որ հայաստանի ընակիչների մէջ տարածվի բողոքականութիւնն ու կաթօլիկոսաւորչական կրօնը, մանաւանդ հայաստանի կիսաւայրենի ցեղերի մէջ:

Դանգա՞ր միշտ թուլութեան նշան է: Փոխանակ դանգաւորելու, պէտք է գործել, պէտք է մրցել...

Եթէ չէք կամենում յաղթված լինել, պէտք է նոյնը անել, ինչ

որ անում են բողոքական միսիոնարները: Փառք Եստուծու, զրամական միջոցների պակասութիւն չունեն հայերը:

Լէվիաճին վրա ոչինչ յոյս չէ կարելի գնել: Թիֆլիս, որպէս Անդրկովկասի, կամ Կ. Պոլիս, որպէս թիւրքիայի հայութեան կենտրոն, ամենայարմար քաղաքներ կը լինէին այդ տեսակ ընդհանուր հայոց լուսաւորչական միսիոնարական ընկերութիւն հիմնելու:

Պէտք է կազմվի մշակված կանոնադրութեամբ մի ընկերութիւն, հիմնական դրամագլխով և տարեկան անդամակցական վճարներով: Այդ ընկերութեան կանոնադրութիւնը պէտք է ներկայացնել կառավարութեան հաստատութեանը: Որոշաստանում նորերում հաստատվեցաւ կառավարութեան թոյլտուութեամբ ուսուցանող միսիոնարական ընկերութիւնը, ուրեմն մեր կառավարութիւնը կը հաստատի, անշուշտ, և հայոց միսիոնարական ընկերութիւնը:

Ընկերութիւնը կունենայ մի դպրոց, որտեղ կը կրթվեն երի-

տասարդներ, որոնք ուսումը աւարտելուց յետոյ կուղարկվեն ընկերութեան հաշուով հայաստան, քրիստոնէութիւնը տարածելու ոչ քրիստոնէականների, և մանաւանդ հայ մահմետականների մէջ: Ուրիշ ի՞նչ միջոց կայ մի կողմից մրցել բողոքականների պրօպագանդայի հետ, որի դէմ մենք միայն դանգաւորում ենք և ոչ ինչ չենք անում, միւս կողմից ապագայի մէջ հայաստանի հային քիւրդերի կամ չէրքեզների դէմ, նրանց էլ քրիստոնէութեան դարձնելով, ուրեմն հայի թշնամուց հայի բարեկամ դարձնելով նրանց:

Իսկ եթէ ընդունակ չենք նոյնը անելու ինչ որ անում են բողոքականները, այն ժամանակ ի՞նչ իրաւունք ունենք նրանց դէմ դանգաւորելու, նրանց քարոզութեան մասին աղաղակներ գցելու:

Եթէ ընդունակ չենք գործելու, ի՞նչ իրաւունքով դանգաւորում ենք, երբ ուրիշներն են գործում: Նրանք գործ են կատարում, մենք ոչինչ չենք անում և միայն դանգաւորում ենք, դա անընդունակութեան և թուլութեան նշան է:

ԲԱՆՇԱՍԻՐԵԿԱՆ

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ԳՈՐԾ

Ամսոյս 16-ին, կիրակի, Թիֆլիսի Ներսիսեան ազգային դպրոցի նոր հոգաբարձուների ընտրութիւնն է լինելու: Հոգաբարձութիւնը այդ ուսումնարանի համար այնքան մեծ նշանակութիւն ունի, որ այսպիսի դէպքում, ինչպիսի է նորերի ընտրութիւնը, առանց ընտրութեան թողուլ ճշմարիտ գործունէութիւնը անկարելի է և յանցանք պէտք է համարել: Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձութիւնը նոյն դպրոցի հոգին է մարմինն է, անյախող է հոգաբարձութեան կազմակերպութիւնը, անյախող է գնալու ուրեմն և բոլոր ուսումնարանը, տկար է այդ հոգաբարձութիւնը, տկար է ուսումնարանի հոգին էլ, մարմինն էլ: Բայց յօդուածիս նշանակութիւնը միայն դրանով չը պէտք է սահմանափակել. ուսումնարանի հոգաբարձուների ընտրութիւնից առաջ լոյս տեսնող յօդուածը պէտք է մի ծառայութիւն ևս անէ, այն է, ցոյց տալ ընդհանրապէս պատգամաւորներին Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձութեան նշանակութիւնը, ուրեմն և ցոյց տալ ամեն մի հոգաբարձուից պահանջելի յատկութիւնը կամ ցնեղը:

Այլի անցնելով Ներսիսեան ուսումնարանի կանոնադրութիւնը, մենք պարզ և կարճառօտ կերպով կարող ենք ասել, որ Ներսիսեան ուսումնարանի հոգաբարձութիւնը ամենայն բան է այդ ուսումնարանի համար թողնելով մի կողմը կանոնադրութեան պակասութիւնները, որոնք ամենին չեն փաստում դպրոցական գործին և որ այդ կանոնադրութիւնը, ինչպէս և ամենայն կանոնադրութիւն, կատարել չէ և կարող է կատարելագործվելու, մենք կանգնում ենք, որ հոգաբարձութեան հիմը հաստատ,

կանոնաւոր, գեղեցիկ հիմն է, որ հոգաբարձութեան սկզբունքը, պրինցիպը մեծ է, մի սկզբունք, որին ձեռք բերելու համար հասարակութիւններ շատ կռիւներ և զոհողութիւններ են անում: Ուրեմն խախտել այդ սկզբունքը, հոգաբարձութեան այդ հիմունքը, ինչպէս որ սորանից մի քանի ամիս առաջ մի քանի խաւարատները լուսեցին քարոզել, կը համարվի մեծ յանցանք մարդկութեան և հայ ազգի առաջ: Մենք ամենայն կերպ պէտք է աշխատենք այդ սկզբունքը պինդ պահպանել իւրիս սրբութիւն, կատարելագործելով միայն մասնաւորը:

Այսպէս ուրեմն Ներսիսեան ուսումնարանի հոգաբարձութիւնը նոյն սկզբունքով և նոյն հիմքով մնում է այժմ և մնալու է միշտ:

Վախճան թեւակների սկզբներում առաջին անգամ Թիֆլիսում ընտրվեցաւ Ներսիսեան դպրոցի համար հոգաբարձութիւն համաձայն նոր կանոնադրութեան: Ով որ ծանօթ էր ուսումնարանի հիմնական հետ մինչև նոր հոգաբարձութեան ընտրութեան օրը, նա կարող է հասկանալ, թէ ինչ յեղափոխութիւն ընկաւ ուսումնարանի մէջ նոր հոգաբարձութեան ընտրութիւնից: Երբ լուսաւորեալ աշխարհի մէջ վաղուց արդէն ուսումը իր թարմ և կենդանաբար հասանքը մտցրել էր, Ներսիսեան դպրոցը դեռ ևս փրտած և մեռած դրութեան մէջն էր գնդերվում: Երբ Եւրօպայի և Ռուսաստանի դպրոցներում ընական գիտութիւնները և գրականութիւնը մեծամեծ քայլեր էին անում, Ներսիսեան դպրոցում ճարտասանութիւնը, սրբաբանութիւնը և ուրիշ հազար ու մէկ յիմարութիւններ էին բռնում: Հոգաբարձութիւն նոր կանոնադրութեամբ, Ներսիսեան ուսումնարանը կարծէք կենդանացաւ: Նոյն րոպէին: Ռուսում և գիտութիւն սկսվեցաւ աւանդվել նոր ուղղութեամբ, նոր եղանակով, բնական գիտութիւնները, որոնց հոտն անգամ չը կար տալ, բռնեցին վայելուչ տեղ դպրոցի

պրօգրամի մէջ, մատնաւորական, որ մինչև այդ ժամանակ ուսուցիչները լեզուով էր անաւորվում և խեղճ աշակերտները անհասկանալի լեզուով կանոնները բերան անում թուլթալի պէս և խելք ու մաղբը թրթրեցնում, նոր հոգաբարձութեան օրից սկսվեցաւ մայրենի լեզուով, նոր մեթոդով և զարգացնող ուղղութեամբ: Արտաքալեցաւ ճարտասանութիւնը և նրա տեղը բռնեց գրականութիւնը: Նոր հոգի, վառ սիրտ և եռանդ մտաւ դպրոցի մէջ, աշակերտների և ուսուցիչների մէջ յարաբերութիւնները դարձան բարեկամական, ոգևորութիւն երկու կողմից ևս էր: Ներսիսեան ուսումնարանը ոգևորված էր: Աւելորդ է ինձ պացուցութեան յետևից ընկնել թե՛ ընթերցողը միտքը բերէ այն ժամանակվայ աւարտած աշակերտներին, թե՛ տեսնէ որ այժմ մեր մէջ ամենաեռանդոտ գործողներն են այն ժամանակվայ ուսումնաւարտ աշակերտները, որոնցից շատերը մինչև անգամ կատարելագործվեցան և բնական համալսարաններում: Այնքան էր ոգևորութիւնը, որ այն ժամանակ Ներսիսեան դպրոցը ունէր չորս հարկերից աւելի աշակերտ, ութսունից աւելի որդեգիրներ: Ամեն կողմից հայերը իրանց որդի իրանց հաշուով ուղարկում էին Ներս. դպրոցը ուսումն տալու:

Ուշադրութիւն դարձվեցաւ այն ժամանակ Ներսիսեան դպրոցի ամեն կողմերի վրա: Բացի ուսման ուղղութիւնից և եղանակից, հարստացաւ գրադարանը, նորոգվեցան դասասանքը, սեղանները, որդեգիրների հագուստը, կերակուրը շատ և շատ լաւացաւ: Հազուադէպ բան էր ութսուն որդեգիր հիւանդ տեսնել, այնքան բաշխուող էին աշակերտները չորիւ լաւ կերակրին, կանոնաւոր կեանքին, և այլն և այլն: Դժբաղդաբար այս դրութիւնը երկար չը շարունակվեցաւ: Սառնաբորտութիւնը, որը կարծես հայ ճակատին դրոշմած է Ներսիսեան ուսումնարանի գործող անձանց մէջ յետին հոգաբարձութեանց ժամանակ ոգևորութեան տեղն է բռնում:

Ամեն բան տակն ու վրա է գնում և կարծես ամեն մի նոր հոգաբարձութիւն ընդունելով այդ նուիրական պաշտօնը, մի նոր զարկ է տալի ուսումնարանին յետադիմութեան մէջ մղելով: Գաւի գնում, ուսումնարանը այնքան, ցաւօք սրտի պէտք է ասեմ, վայր է ընկնում: Վերջին տարւոյ տարվայ ընթացքում դպրոցի ուսումնական և անտեսական դրութիւնը տառապեալ դրութեան մէջն է գտնվում:

Տեսնենք ինչ դրութեան հասաւ ուսումնարանը այժմեան հոգաբարձութեան ժամանակ: Նախ պէտք է ասենք, որ այս հոգաբարձութեան ընտրութիւնը մի կուսակցական ընտրութիւն էր, որի պատճառով հոգաբարձութեան մէջ ընկան այնպիսի անձինք, որոնք ոչինչ արժանաւորութիւն չունեն հոգաբարձութեան լինելու: Կուսակցութեանը հարկաւոր էր ասանելու իր կողմի մարդիկ, վասն որոյ ընտրեցին այնպիսի անձինք, որոնք նու, հնազանդ լինէին կուսակցութեան գլխաւորներին: Ճշմարիտ է, սխալմամբ մէկ երկուսը ընկան զրանց թիւ մէջ, բայց դրա ևս բազմութեան դէմ ոչինչ չը կարողանալով չինել, լուրջեամբ կամ անբաւականութեամբ հեռացան:

Այսպէս ուրեմն եթէ կուսակցութեան զաղափարներով ընտրվեցան հոգաբարձուներ, ինչ օգուտ կարելի էր սպասել այդ տեսակ հոգաբարձութիւնից: Անշարժութիւն ամենայն բանի մէջ, ես հասկանում եմ կուսակցութիւն այնտեղ, ուր այդ կուսակցութիւնը մարդիկ շատ ունեն, իսկ ինչտեղ ամբողջ կուսակցութիւնը բաղկանում է երեք-չորս անձից, ինչտեղ այդքան անձինքներից կազմված կուսակցութեան հիմը անձնական չափն է, ինչպէս կարելի է յուսալ, որ այդ կուսակցութիւնը կարողանա գործ չինել: Ուղիղ ասեմ, այժմեան հոգաբարձուների մէջ այնպիսիք չեն հասկանում թէ ինչ պարտաւորութիւն ունի Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձուն:

Աշխատանքը չունէր գանձաւորներու, աղաղակներու, ուրիշներին պատարակներու, նրանց դէմ յարձակվելու, նրանց հայհոյելու, երբ ինքներդ նրանց արածի համար իրերերորդ մասն էլ չէր կարող անել:

Նայեցէք, ամբողջ Անգղիոյ կասում և թիֆլիսում բռնկները հայ են, արվովկանների մեծ մասը հայեր են, վաճառականները հայեր են, քաղաքային և գիւղական կառավարողները հայեր են, զեղատուններ պահողները հայեր են, բանկերի և քաղաքային վարչութեան գործողները հայեր են, արուեստագործների բաւական մեծ թիւը հայեր են: Ի՞նչ կատէինք, եթէ վրացին կամ թուրքը սկսէին հայհոյել հայերին, որ նրանք ամեն բան իրանց ձեռքն են զցել: Անշուշտ մենք կը պատասխանէինք՝ դուք էլ նոյնը արեցէք:

Նոյն բանը կարող են մեզ պատասխանել և հայ-բողոքականները, տեսնելով, որ մենք միայն հայհոյում ենք նրանց, բայց նրանց պէս աւետարան տալով ենք, — դուք էլ նոյնը արեցէք:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆԻ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱԽԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

Նոյեմբերի 4

Ներկայում ես թէն «Մեզու Հայաստանի» լրագրի բաժանորդ չեմ, բայց այդ լրագրի ոչ մի

թիւն ասածներս ուղիղ են, ուրեմն այժմանս հոգաբարձութեան գործունէութիւնն ես պէտք է ունենայ վատ հետեանքներ: Տեսնենք:

Ներքինիս ուսումնարանի համար այս հոգաբարձութիւնը առաջ նշանակեցաւ տեսուչ և մանկավարժ պ. Ս. Մանուկեանցը: Սա սկսեց գործը, նոր գործ, բայց ցեղաւ. եթէ իրողը դատաւորն, ուր աւանդում էր մանկավարժութիւնը Պատրաստական դասատուներ ամբողջապէս կառավարում էր պ. Ս. Մանուկեանցը նոր մանկավարժական հիմունքներով: Արդե՞ք երկար տեւեց այս գործիւնը: Հոգաբարձութիւնը բոլորովին չը հասկացաւ Մանուկեանցին և ոչ էլ նրա խնդիրները Մանուկեանցի նախագիծը, որովհետեւ ոչինչ չէր հասկանում չորսիւն իր անդամների անընդունակութեան: Մանուկեանցը անձարարած և ստիպւած թողնում է ուսումնարանը, մի տարի խեղճ մարդը աստանդական չըլում է, մեր միակ մանկավարժը գոյութեան համար թաղթոնի ընթացք է դառնում, իսկ Ներքինիս ուսումնարանի եթէ իրողը դատաւորն վրակվում, մանկավարժութեան դասերը ընդհատվում, պատրաստական դասատուներ ասանց մանկավարժի մեծ, անցեալ պատրաստական դասատան աշակերտները դարձեալ հին ձեռք ուսում չարունակում և Ներքինիս դպրոցը ուսումնական մասով իր հին դրութեան մէջ ընկնում, բայց հոգաբարձութիւնը սորա մասին մտնելին չէ էլ մտածում:

Հոգաբարձութեան անհոգութիւնը սորանով չէ վերջանում: Գալուցական գրադարանը ամենախնդիր դրութեան մէջ է գտնվում, իսկ հոգաբարձութիւնը դրան հարստացնելու համար ոչ ինչ չէ անում: Եւ ինչ կարող է անել, երբ գրադարանի նշանակութիւնը չէ հասկանում: Վաթսուս թուականի սկզբներում առաջին հոգաբարձութիւնը այնպէս հարստացրեց գրադարանը, որ իր ժամանակին թիֆլիսում ամենալաւ, կարող եմ ասել առաջին գրադարանն էր

համար աշխատէ չէ անցնում: Տասն և հինգ տարուց աւելի է, որ ես ծանօթ եմ «Մեզու» ուղղութեան և ոգու հետ: Տասն և հինգ տարի սրանից առաջ ես «Մեզու» բաժանորդ էի. կարծեմ արժանապատիւ Մեզուից քահանան էր, որ ինձ բաժանորդ գրեց տեղ-հօրը ես յարգում էի, գոհեցի նրա պատկերի մի քանի լուր: Այսօր դարձեալ նոյն քահանայի ջանքով «Մեզու» գրեթէ նոյն բաժանորդների թիւը ունի՝ ներառում, որքան տասն և հինգ, գուցէ և քան տարի առաջ: «Մեզու» գոյութեան օրից մինչև այսօր «Մեզու» նրա անհաշտ թշնամին դարձաւ, «Մեզու» յառաջդիմութիւնը մի փուլ դարձաւ, «Մեզու» աշխուշ Մի հարց հէնց առաջարկեց «Մեզու», «Մեզու» իսկոյն նրա հակառակ կողմը անցաւ: Ես համոզված եմ՝ եթէ այսօր «Մեզու» մի այսպէս միտք յայտնի, թէ տիկզերքի ստեղծագործողն Ա ս ո ու ա ծ է, Պետրոս Սիմեոնեանցը հակառակ կողմն է անցնելու պնդելով թէ սուտ է խօսում: «Մեզու» Աստուծոյ չը կայ: Ներկայումս այդքան լրագրների մէջ մի տարաբնույթ պատկերացում կայ: Ինչ է ոչ պատկերացում նիւթը. կրօնական խնդիր, «Մեզու» ասաց՝ չը հալածենք այլակրօն հայերին, բոլորս միասնաբ, թէ և կրօնական համոզմունքներս տարբեր լինեն, բայց ազգութեամբ մի լինենք և անկասկած այդ հանգամանքը, մասնաւոր թիւքաց հայերի վերաբերութեամբ, աւելի կը նպաստէ հայկական խնդրի յաջող լուծվելուն: Բայց տեսէք ինչպէս «Մեզու» ծռուեց, ազաւորեց հարցը, ահապէս փոթորիկ բարձրացրեց, թոյլ ամբողջ ֆանատիկոսութիւնը գրգռեց, «Մեզու» բողոքականների օրդան կոչեց և ինքը Սիմեոնեանցը դուրսդարաւ. երբ տեսա իր շուրջը իր նման Ղազարեանցին և Նազարեանցներ: Երբ, որ համարում, որ տողում, «Մեզու» ասաց՝ թոյլ հայերը թողնեն լուսաւորական եկեղեցին, մի այլ եկեղեցի դիմեն: «Մեզու» № 81 առաջնորդող յօդուածի մէջ Սիմեոնեանց ակնարկում է Արծրունու այժմանս համակրութեան մասին դէպի Անգլիան, մուսնաւոր իր անցեալ հակակրութիւնը: «Մեզու» պատասխանեց. այո, ես այն ժամանակ ատուած էի Բիկոնսֆիլդի քաղաքականութիւնը, իսկ այսօր ես համակրում եմ Անգլիայի ներկայ կառավարական ոգուն. եթէ վաղը դարձեալ Անգլիայի կառավարական դեկը կանցնի մի Բիկոնսֆիլդի ձեռքը, կը փոխվի դրա հետ և իմ հայեացքը: Ինչ կը պատասխանի սրան պ. Սիմեոնեան, կարծեմ՝ նա մոռացած չը պէտք է լինի իր անցեալ համարներից մէկում այն

ուսումնարաններից: Գիմնազիան չունէր այդպիսի գրադարան: Վենետիկում, Վիեննայում, Փարիզում, Մոսկովայում ապա՝ հայրենի գրանքը, ուսուցչական գործունէութեան վերաբերեալ բոլոր հեղինակութիւնները, բաւականաչափ ֆրանսիական գրքեր, բառարաններ՝ գրադար, աշխարհագրական և այլն, կարգի բերած, համարված, մասնաւորների մէջ անցած, գեղեցիկութիւն և զարդ էր համարվում Ներքինիս ուսումնարանի գրադարանին: Իսկ այժմ մեծ արդ գրադարանը, կը ծիծաղէ և կու. լաք, ոչինչ և ոչինչ չէ մնացել, գողացել, փախցրել, կորստվել ու միմեկին են կերել:

Առաջ տանելը խօսքերս: Արդե՞ք կայ մէկ կապ, միութիւն առաքելների դաստաւութեան մէջ: Հայրենի լեզուի ուսուցիչը չը գիտէ, թէ ինչպէս և ինչ է անցնելում ուսուցիչ լեզուի վարժապետը, վերջինս չը գիտէ, թէ ինչ է չինում առաջինը. ընդհանուր պատմութեան ուսուցիչը չը գիտէ հայոց պատմութեան և ուսուցչական պատմութեան ուսուցիչների ուսուցչածը և նորա չափը, վերջիններս չը գիտեն առաջինի աշխատութեան սահմանը, մէկ խօսքով կատարեալ խառնակութիւն: Արդե՞ք մտածել է սորա մասին հոգաբարձութիւնը:

Բաւական համարելով ուսումնական մասի վերաբերեալ, դանք աշակերտների կեցութեանը, Ուշադրութեան դարձնելը կերակրի վրա: Ներքինիս դպրոցը ինքնին մոռնում էր ժամանակ կապելով էին տալի այլ և այլ բողոքականներ անձնաքննելու. երեւակայեցէք թէ ինչ տեսակ մոռնող պէտք է լինէր. քանի որ բանը կապելու ձեռքին է ընկել. հարց սե, խմոր և հին, փչացած ալիւրից, միտք հնացած և հոտած, կերակուրները անպիտան և կեղտոտ պարտատված, չափ հետ կարմիր ներկ խառնված, ահա՛ ձեզ Ներքինիս ուսումնարանի աշակերտի սրտունջը: Այժմ կապալաւուր փոխանակ տնտեսական մասը կառավարում է մի անձն նոյն իսկ ուսումնարանի մարդ, սա քահանայ է, Աս-

խօսքը թէ՛ «Թող մեր դէմ գործները ցոյց տան մեր սխալը և հաստատեն փաստերով և ապա մասնաւոր կողմն աշխատ հանեն»: Ահա փաստը, այժմ իրաւունք կը տաք ձեր աշխատանք, ինչպէս դուք ինքներդ էք իրաւունք տալիս: Հաւատացնում եմ ձեզ, պ. Սիմեոնեան, դուք հայ գրականութեան մէջ մի այնպիսի դիւք և ուղղութիւն ունէք, որ ձեր լրագրի, ոչ թէ չարախը երկու անգամ, այլ եթէ օրը երկու անգամ հրատարակէք, ըստ առաձին այն ուղղի պոյն է, որ ոչ կերկարի և ոչ կը կարճանայ: Ես անձամբ չեմ տեսել ձեզ, պ. Սիմեոնեան, բայց երեւակայում եմ, որ բաւական ծեր պէտք է լինէք. ժամանակ է այժմ ձեզ, որպէս ջերմեւանդ հայ լուսաւորականի ներուաղէմ գնալ, մղղի դառնալ և գալ մի անկիւնում նստել, ըռնութի քաշել:

Հաճեցէք, պ. խմորագիր, իմ այս նամակիս տեղ տալ ձեր լրագրի առաջիկայ համարներից մէկում, մասնաւոր ուր այս ոչ թէ միայն իմ, այլ և շատերի կարծեաց արձագանք է:

Մ.

ԵՐԵՒԱՆԻ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՅՈՒՆԱՍԱՆ

Լէքենցի «Polit. Corresp.» լրագրին գրում են նոյեմբերի 8-ից: Նորերում գումարված յունական ազգային ժողովը ցոյց տուեց, որ շատ լաւ հասկանում է երկրի քաղաքական դժուարութիւնը, որովհետեւ իսկոյն վաղեմ միւնիստրական հարցը: Հոկտեմբերի 21-ին յունական թագաւորը բայց արաւ ազգային ժողովը, որը իսկոյն 92 ձայների մեծամասնութեամբ 55 դէմ իր նահագահ ընտրեց Լէքենցիին, որ Առաջնորդութիւնի վերջին միւնիստրութեան մէջ ժողովրդական լուսաւորութեան միւնիստրի պաշտօն էր վարում: Նոյն օրը Տրիկուպիս հրաժարական տուեց և թագաւորը երկար ժամանակ Առաջնորդութիւնի հետ խորհրդակցելուց յետոյ Յունաստանի ազգային քաղաքականութեան մասին, յանձնեց նրան նոր միւնիստրութեան կազմելը:

տուժոյ պայտօնայ, կրօնաւոր Ներքինիս դպրոցի, ինտիմուտի, Գալիսիան ուսումնարանի և մէկ երկու օրիչ մասնաւոր դպրոցների, զանազան Ներքինիս դպրոցի, տնտես Ներքինիս դպրոցի և այլն, և այլն, և այլն: Այս անձի ձանկն է զգել Ներքինիս դպրոցի հոգաբարձութիւնը աշակերտների մոռնող և ինչ էք կարծում՝ սա կապալաւուրից աւելի խղճմունքով է կերակրում խեղճ երեխայոց, քան լիցի: Աւելորդ է այստեղ մանրամասնեցաւ, խորհուրդ կը տայինք ամեն մի հայի երեւմն այցելութեան գնալ Ներքինիս դպրոցին և աշխատանքները նորա խոհանոցը, կերակուրը, ջուրը, թէյը և այլն և այլն, այն ժամանակ կը հասկանայ, թէ ինչ խեղճ դրութեան մէջ է աշակերտը մոռնող կողմից: Բաւական է միայն հետեւել ցաւալի երեւոյթի վրա ուշադրութեան դարձնել: Ներքինիս դպրոցում այժմ հիւանդները անպակաս են. հիւանդանոցում պակաս են միշտ անպակաս երեք—չորս հոգի, ոտի վրա հիւանդ են երեք—չորս հոգի, և ինչ էք կարծում՝ քանի աշակերտներից, ընդամենը 25 որդեգիրներից, ուրեմն 20% հիւանդ կայ Ներքինիս դպրոցում: Այժմ այս խնդիրը թողնում ենք լուծելու թիֆլիսիւն, մենք միայն այս կնիքը, որ աշակերտներից մեծ մասը կատաղում են, նիհար, երեսները գոյնեղ թեւած, ստամոքսի ցաւ և թղթախտութիւնը տիրում է գոցա մէջ: Բաւական է մէկ անգամ ներս մտնել Ներքինիս դպրոցի ննջարանը, իսկոյն կարելի է համոզվել, որ այդտեղ պառկողը կարող է մի քանի օրվայ մէջ բարակացաւ ընկնել: Բաւական է ներս մտնել դասեր պատրաստելու դահլիճը երկու յիսն ժամանակ, զրկութեամբ կարելի է հասկանալ, թէ ինչու համար աշակերտների երեսների գոյնը թեւած է:

Մենք մեր յօդուածը վերջացրինք, այժմ հարցնում ենք, թէ արդե՞ք ընդունակ է եղել այս հոգաբարձութիւնը իր գործին և, թէ ար-

Նոր միւնիստրութիւնը հոկտեմբերի 25-ին հաւատարմութեան երդում տուեց թագաւորին, իսկ հոկտեմբերի 26-ին ներկայացաւ ազգային ժողովին: Յայտնելով ժողովին նոր միւնիստրութեան կազմվելը, Առաջնորդութիւնը մի քանի խօսքերով բացատրեց իր քաղաքական նախագիծը: «Մեր քաղաքականութիւնը, ասաց նա, երկրին վաղուց յայտնի է. դա յունական շահերը և սահմանադրական ազատութիւնը պաշտպանող քաղաքականութիւն է: Մենք պետութիւնների մեր օգտին կայացրած իրաւացի վճիռից յետոյ յունական զօրքերի կազմակերպելը միակ միջոցն է, որ կարող է լուծել մեր խնդիրը: Արեւմտ մենք շարունակ կը զինաւորվենք և կը պատրաստվենք մեր առաջը պատահած արգելքներին յաղթելու համար: Մեր քաղաքականութիւնը նրա մէջ չէ կայանում, որ սպասենք միւս չէ մեծ պետութիւնները լուծեն մեր հարցը, այլ մենք ինքներս մեր սեփական միջոցներով պէտք է կատարենք այդ պետութիւններից արգէն կայացրած վճիռները: Մենք պէտք է իրագործենք Եւրոպայի վճիռը: Եւրոպայի պահանջում են մեր պատիւը, մեր կենսական շահերը, մեր եղբայրների դրութիւնը և յարգանքը դէպի Եւրոպայի վճիռը: Բացի այս ամբողջ ազգաբնակչութիւնն էլ ցանկանում է Յունաստանի վերածագումը և պատրաստ է անտրուկ ամենաճանր զոհաբերութիւններ անել: Մենք այժմ պատրաստ ունենք 43,000 զօրք, բայց առաջին անգամ պատերազմ պէտք է ուղարկենք գոնեա 80,000 զինուոր: Պարզ երեւում է, որ մենք դեռ ևս շատ պակասութիւններ ունենք: Մենք ժողովից հինգ օր ժամանակամիջոց ենք խնդրում մեր զօրքերի և ֆինանսների դրութեան և նրա բարելաւելու միջոցների մասին հաշիւ տալու համար: Թագաւորը և նոր միւնիստրութիւնը պատրաստվում են անյապաղ պատերազմ սկսել: Առաջնորդութիւնը կարծի-

ղեծք մի օգուտ տուել է ուղեւորներին: Ամեն մի խղճմունքով մարդ, ձեռքը սրտին դրած կը խոստովանվի, որ այս հոգաբարձութիւնը բացի ձեռքից ոչինչ չէ արել դպրոցի համար:

Ինչու: Որովհետեւ այս հոգաբարձութիւնը բնորոշաւ անմիտ կերպով, կուսակցութեամբ, անընդունակ անձնաքննելուց, որովհետեւ տեղ մոռնում են և ոչ մի տեղ գործ չեն չինում, միայն թէ իրանց կողմի մարդկերանց շահերը պաշտպանեն, իսկ թէ գործը ինչ դրութեան մէջ է, այդ մի և նոյն է գոցա համար:

Այդպիսի մարդկերանց մենք անուանում ենք անապիւս և անկիրճ:

Գաւառում ենք դէպի պատգամաւորները: Պարտնեղ, դուք կանչված էք ընտրելու ուսումնարանի համար զէկալարներ, որոնցից կախված է այդ մեծ նաւը, ուսումնարանի բաղը, ուրեմն հասկանալի է, թէ ինչ ծանր պատասխանութիւն է դպրոցի համար հոգաբարձու ընտրելը, և թէ ինչ զգուշութեամբ ընտրողութիւն պէտք է անել այդ անձանց:

Այդ անձինք պէտք է լինեն՝ Նախ աղին և խղճմունքով մարդիկ: Երկրորդը եւրոպայի և հայ հոգուով մարդիկ: Երրորդը հասկացող, դպրոցաւոր և ուսումնարանի կարգը զիտող մարդիկ, և Չորրորդը զոցանից որքան կարելի է մանկավարժութեան տեղեակ մարդիկ:

Ահա սոքա են ամեն մի հոգաբարձուից պահանջելի յատկութիւնները, իսկ թէ դա հարուստ է կամ աղքատ, գինեւոր կամ հաւաքակ մահկանացու, բոլորը մէկ է, միայն թէ լինեն մարդիկ, որոնք կարողանային ուսումնարանին հոգի և կենդանութիւն տալ:

Գ. Բ.

քով սկզբից Յունաստանը կարող է 100,000 կանոնադր զօրք ուղարկել պատերազմը: Նոյն լրագրին Լոնդոնից հաղորդում են, որ անգլիական կառավարութիւնը առաջարկեց Յունաստանին առժամանակ համբերել և խոստացաւ իր պաշտպանութիւնը ապագայի համար:

ՖՐԱՆՍԻԱ

Փարիզից ստացված գրկթէ բոլոր թըղթակցութիւնները նկարագրում են հոգեւոր միաբանութիւնների արտաբերութեան ամենաբանութիւնները: Յայտնի է, որ միաբանութիւնները գանդատ էին տուել „Tribunal de conflits“ (վիճելի գործերի դատարանին), որով բողոքում էին վարչութեան կամայականութեան դէմ: Եւթ դատարանը մերժեց հոգեւոր միաբանութիւնների գանդատները, հիմնվելով այն հանգամանքի վրա, որ դատաստանական իշխանութիւնը իրաւունք չունի արգելել վարչութեանը կատարել իր պարտականութիւնը, քանի որ վարչութեան անդամները չեն ձգտել ուրիշի սեփականութեան խելուն:

Յայտնի է, որ այդ դատարանը կազմված է 8 անդամներից, որոնցից չորսը պաշտպանում էին հոգեւոր միաբանութիւնների պահանջները, իսկ մնացածները նրա դէմ էին: Ուրեմն հարցը պէտք է վճռել իններորդ անգամ, դատարանի նախագահը: Եւթ դատարանի նախագահը իրաւասութեան միւստոր Սազոն էր, ի հարկէ չէր կարող իր ընկեր միւս միւստորների կարգադրութեան դէմ ձայն տալ: Հոգեւոր միաբանութիւնների հաւատարմատարները խնդրեցին, որ պ. նախագահը փոխվի, բայց դատարանը մերժեց նրանց խնդրքը: Եւթ օրվանց հասարակութեանը յայտնի եղաւ, թէ դատարանի վճիռը ինչ տեսակ կը լինի: Նշանաւոր է, որ կառավարութիւնը երկու հաւատարմատարներից, որոնք պէտք է պաշտպանէին նրա կարգադրութիւնները դատարանի առաջ, մէկը բողոքովին հրաժարվեց, իսկ միւսը ինքը սկսեց յարձակվել կառավարութեան վրա: Եւթ վերջինը ասաց, որ թէպէտ պատգամաւորների ժողովը հաւանութիւն տուեց կառավարութեան հրամաններին, այնուամենայնիւ դրանք օրինաւոր չեն: Ընկերների է թոյլ տալ, ասաց նա, որ այսօրվայ յաղթողները անպատիժ բաւականութիւն տան իրանց կրքերին և ատելութեանը դէպի յաղթվածները: Եւթ տուած տայ, որ մարտի հրամանները հաւաքադատական գործողութիւններ չը լինեն:

Փարիզի մէջ հրատարակվող բոլոր գոյների լրագրները սկսած ամենապափաւորներից մինչև ամենաարմատականները յարձակվում են կառավարութեան բռնած ընթացքի վրա:

ՊԱՐՍԻԱՍՏԱՆ

Լոնդոնի մէջ հրատարակվող „Daily News“ լրագրին հեռագրում են թէհրանից նոյեմբերի 7-ից: Եւթ իրադուլահ 8,000 մարդուց բաղկացած զօրաբաժնով գտնվում է Ուրմիայից 8 մղոն հեռավորութեամբ: Եւթ քաղաքի պաշարումը նորից սկսվեցաւ: Քիւրդերը մի յարձակումների ժամանակ յետ մղվեցան և մեծ կորուստներ կրեցին: Իրադուլահի փեսան սպանված է: Թէհրանի զօրքերը հասան Եւթադ, որ գտնվում է Սայնկէլէի մօտ: Նոյն լրագրին հեռագրում են Ս. Պօլսից:

Նոյեմբերի 7-ից: Եւթ իրադուլահի սկսած քիւրդական պատմութիւնը չափազանց լարեց Պարսկաստանի և Ռ. Իրանի փոխադարձ յարաբերութիւնները: Հայերը սարսափում են, երբ մտածում են, որ իրանց հարցը կարող է վերջանալ հայերի կոտորածով, երբ քիւրդերը կը վերադառնան Պարսկաստանից Հայաստան:

„Standard“ լրագրին թէհրանից հեռագրում են նոյեմբերի 8-ից: Թաւրիզ քիւրդերի ապստամբութեան մասին: Սուլթանադի բնակիչներից մէկի ուղարկած նամակի մէջ ասված է, որ երբ քիւրդերը գրաւած ունէին երկիրը, բնակիչներին կալանաւորված պահում էին իրանց սեփական տների մէջ և ստիպում էին քիւրդի հագուստ կրել: Թաւրիզ քիւրդերը են բազմաթիւ գերի քիւրդեր: Եւթականները ծածկված են դիակներով և երկիւղ են կրում, որ տարափոխիկ հիւանդութիւններ չը սկսվեն Իրադուլահի թուաւն և նրա բարեկամ Համգաւադայի մէջ պատահած անբուականութեան պատճառով քիւրդերը բաժանվեցան և չէյսին հաւատարիմ են մնացել միայն մօնղոլներին և զարգի ցեղերը: Հոկտեմբերի 28-ից Ուրմիայից ստացված նամակի մէջ ասված է, որ Եւթ իրադուլահի առաջնորդութեամբ քիւրդերը երեք օր շարունակ յարձակվում էին քաղաքի վրա և միշտ յետ էին մղվում մեծ կորուստներով: Սուլթան քիւրդ հարիւր մարդ կորցրին: Նա հանգապեղ և տեղական զօրքերը քաջութեամբ վարվեցան: Եւթական բոլոր գիւղերը տեղիքով են: Իրադուլահ գիւղը աւերվել է ժամանակ ծանր վիրաւորվեցաւ բողոքական մի քահանայ և մի տիրացու սպանվեցաւ: Ըմբերական միսիոնարները ապստամբարան տուին և մինչև այժմ պահում են իրանց հաշվով 500 փախստական քրիստոնեաների և թիւրքերի, որոնք ապրում են միսիոնարական տան մէջ քաղաքի ետեւ: Եւթ իրադուլահ, տեղականաւորով որ միսիոնար Լաբարիի վրա յարձակվել են և կորցրել են նրան, հրամայեց խաչել մեղաւորներին: Եւթականաւոր Սուլթան գրում է, որ թէ ինքը և թէ կաթոլիկ միաբանութիւնը ողջ են և որ քիւրդերը հեռացան Թաւրիզ-Փաշայի զօրքերից յաղթվելուց յետոյ:

ԲՐԱՍԻԼԻԱ ՆՈՐ ԱՊՍՏՈՄԱՐՈՒԹԻՒՆ

Եւթական թղթաբերով եկած Եւթական լրագրաց մէջ Ուրմիայի հետեւաւոր հեռագրերը կը տեսնեք որ Սուլթան Իսկանդրի կողմէն Թուրք-Պարսկական ուսմանադիւնի վրա ծագած Քիւրդական նոր ապստամբութեան վրա կարեւոր տեղեկութիւններ կը պարունակէ:

„Թէհրան, 11-ին հոկտեմբերի: Համգաւադայի հրամանատարութեան ներքե վերջերս Պարսկական հողը մտնող Քուրդք տուկաւին Մարալայի դաւաւին մէջ են: Սուլթան Պաշայի բնակիչը, որոյ կառավարին Համգաւադայի մօտեւաւորն լուրն առնելուն պէս ի փախուստ ածապարած էր, — հպատակութեան երդում տուին Քուրդացի:

„Միսիոնարայի քաղաքի և չորս մեծ գիւղեր աւար առնուեցան և բնակիչք ջարդուեցան: Քուրդք ապստամբաց կողմէ: „Պարսիկ կառավարութիւնը հրաման տուաւ որ Քուրդաց վրայ այլ և այլ տեղերէ 11 վաշտ հետեւակազօր, 2,000 հեծելազօր և 12 թիղանթ զրկուի՝ ընդ հրամանաւորութեամբ Հիւսէյն Իրադուլահի, որ Եւթականաւոր (կամ մօրեղբայրն) է: Եւթ Պարսիկ զօրաց ճանաչել են իրանու տեղեկներ ամենէն մօտն՝ ապստամբութեան վայրէն 10 օր հեռի է:

„Եւթական վաշտ հետեւակազօրք Քուրդ ապստամբաց և Պալիթի միջև զիւրք մը բռնած են՝ այդ քաղաքը պաշտպանելու նպատակաւ: „Եւթականաւոր սպանական նամակ մ'ուղղեցին Սինայի կառավարչին, որպէս զի անձնատուր լինի: (Մասիս)

ԱՄՍՏՐՈՒՆԳԱՐԻԱ

Յայտնի է, որ Եւթականաւոր այժմ միւլիտարիզմը հասել է վերին աստիճանի զարգացմանը: Հենց որ սկսվում են օր և է պետութեան ազգային ժողովների նիստերը, զինուորական միւստորը հարկաւոր է համարում զօրքերի համար նոր ծախսեր աւելացնել: Եւթական-Ունգարիան միւս պետութիւններից յետ չէ մնում: Դեռ անցեալ աւստրո-ունգարական Բէյլորատը մի քանի միլիոն գուլդենով մեծացրեց երկրի ընդհանուր բիւջէի գինուորական բաժնիւր, այս տարի զինուորական միւստորը պարտականութիւն համարեց նոր միլիոններ պահանջել և նա յաղթող հանդիսացաւ Բէյլորատի մէջ: Եւթական-ունգարացիները ունգարութիւն չեն գարձնում Բէյլորատի անդամների ազգասիրական զգացմունքների վրա և չափազանց անբուական են, որովհետեւ երկրի մէջ նոր տուրքեր կը մտցվեն և բնակիչները իրանց տուած հարկերի վրա ստիպված կը լինեն մի քանի գուլդէն էլ աւելացնել:

Պատգամաւորների ժողովի մէջ եղած վիճաբանութիւնները Բօսնիայի և Հերցեգովինայի մասին չափազանց հետաքրքիր էին: Սուլթան պատգամաւորը գանդատում էր իր ձառով, որ կառավարութիւնը ոչինչ չարաւ հողային գործերը կանոնաւորելու համար և որ կառավարչական կարգադրութիւնները տեղի էլ փաստային Բօսնիայի և Հերցեգովինայի գրութիւնը: Եւթական կառավարութիւնը աւելի օգնում է մահմետականներին, քան թէ պալականներին: Ըմեն տեղ աշխատում են գերմանացիներ ժողովուրդին:

Եւթ պաշտօնական լեզուն համարվում էր սլավոնականը, այժմ գերմանականն է: Ժողովրդական ուսումնարանները գերմանացիներ են և աշխատում են գերմանացիներ սերունդը: Գինանական վարչութիւնը նորերում հրամայել է մաքսային աստիճանաւորներին բոլոր գրքերը գերմանական լեզուով պահել: Եւթական գործերի միսիւտը, որ մինչև այժմ ասում էր, թէ Բօսնիան և Հերցեգովինան պէտք է գրաւած պահել, այժմ բացարձակ յայտնեց, որ կառավարութիւնը մտադիր է այդ երկիրները միացնել Եւթական-Ունգարիայի հետ: Մի քանի պատգամաւորներ յայտնեցին, որ Եւթական-Ունգարիան պատերազմ սկսի, Հերցեգովինան և Բօսնիան պահպանելու համար 100,000 զօրք հարկաւոր կը լինի:

ՆԱՍՏԱԿ ՊԱՐՍԻԱՍՏԱՆԻՑ

Գաւրթի, 2 նոյեմբերի
Որովհետեւ այժմ Պարսկաստանում լուրերի ատաւորութիւն կայ Եւթիկ ապստամբութեան պատճառաւ, և ևս մի քանի խօսք գրում եմ այս անգամ նրա մասին:

Այն օրից որ Սիէնայալը եկաւ Գաւրթի, կարծես թէ ամեն բան փոխվեց, քիւրդերը քիչ քիչ զսպվեցին և ետ քաշվեցան, որովհետեւ կառավարութիւնը մեծ թուով զօրք զրկեց նրանց գիմաղրելու:

Եւ որովհետեւ վախ կար, որ մի գուցէ քիւրդերը մեր քաղաքին ևս մօտենան, Սիէնայալի հրամանով Գաւրթի բոլոր թաղերը մեծամեծ ամուր գոնեով պնդացրին: Մեր հայոց թաղը էլ, որ որովհետեւ է պարսից թաղերից, 6 ահագին և շատ հաստատ գոնեով ամրացնում են աւելի զեղեցիկ կերպով, քան պարսիկներին, մահաւանդ որ երկաթներով են պնդացրած: Դրանց վրա հազար բուրից աւելի ծախս լինելով, մեր թաղի հայերը հոգաբարձութեան և թաղապետի խորհուրդով հաւաքվեցին և մի ստորագրութիւն բաց արին, որին և մասնակցեցին մեր թաղի հիւպատոսներն և եւրօպացիները: Այդ ստորագրութեան գումարով են շինվում մեր թաղի դռները, որ շատ հարկաւոր են, մահաւանդ օրիչ դէպքերում ևս որ կարող են պատահել ասիական քաղաքներում:

Պարսիկները երբ լսեցին Միսիոնարայի կոտորածը (որոց մէջ 40 հայ են կոտորած) և նրա քարուքանդ լինելը, Գաւրթի երեկի թաղերի պարսիկ բնակիչները լաւ դիմեցին իրանց թաղապետների առաջնորդութեամբ գնացին Սիէնայալին ներկայացան, յայտնելով որ իրանք ևս պարտաւոր են և պատրաստ են զիւրդերի դէմ կռուելով իրանց քաղաքը պաշտպանել հարկաւոր ժամանակին: Այդ բանը լաւ տպաւորութիւն արեց Սիէնայալի վրա, որ դո՛ւ մնալով նրանցից, չնորհաւորութեամբ ճանապարհ դրեց:

ԳԵՂՈՐԴ ԴՆԱՆԱՊԱՐԵԱՆԵՐ

ՄՇԷԿԻ ԶԵՆՈՒԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐՈՒԹԻՒՆ, 9 նոյեմբերի:
Եւթական վերադարձաւ Ս. Պետերբուրգ միսիոնար Նաբոօվ:

Թիւրքի, 9 նոյեմբերի: Պարսկական զօրքերը տեղեկեցին Լոյի և քիւրդական ուրիշ գիւղեր Սուլթանադի շրջականներում և առաջացան դէպի Եւթական: Քիւրդ ցեղերի գիւղերի գլխաւորները փախան Սուլթանադի:

Ս. ՊԵՏԵՐՈՒԹԻՒՆ, 11 նոյեմբերի:
Պաշտօնապէս հաղորդված է, որ Թաւաթաւանդը և Թաւաթաւանդուհին իրանց երկտանների հետ վերադարձան Ս. Պետերբուրգ: Սովկասեան զօրքերի գեներալ Մօրից-Եւթիցին, ի նկատի առնելով նրա յիսուսամեայ ծառայութիւնը, շնորհված է Ս. Պաշայի շքանշանը երկրորդ կարգի:

Ե. ՊՈԼԻՍ, 11 նոյեմբերի: „Սլաւիթ“ և Թիւրքաց պաշտօնական միւս լրագրիները յայտնում են, որ Ռ. Գուռը կամաւորապէս երեք չի գեղի Լապրոսը և Թէսսալիան: Յունաստանի հրաւերին, Թիւրքիան Եւթական աւերակ և մոխիր դարձնելով կը պատասխանի:

Ս. ՊԵՏԵՐՈՒԹԻՒՆ, 11 նոյեմբերի:
Պետական բանկի 5% տոմսը առաջին շրջանի արժէ 95 ռ., 50 կ., երկրորդ 92 ռ. 12 կ., երրորդ 93 ռ. 25 կ., չորրորդ 93 ռ., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսը արժէ 218 ռ., երկրորդ 211 ռ. 75 կ., արեւելեան առաջին փոխառութեան տոմսը արժէ 90 ռ. 37 կ., երկրորդ 90 ռ. 37 կ., երրորդ 90 ռ. 37 կ., ոսկի 8 ռ. 12 կ.: Ուսուց 1 բուրջ Լոնդոնի վրա արժէ 24,28 պէնս, ուսուց 100 բուրջ Համբուրգի վրա արժէ 206 մարկ 50 պֆ. Փարիզի վրա 256 ֆր. 25 սանտիմ:

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

